

บทที่ 5

ภูมิปัญญาด้านการประพันธ์

ภูมิปัญญาด้านการประพันธ์ที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายฉิว พิพิธวาริอาจจำแนกเพื่อสะคลานในการศึกษาได้ 3 ค้าน คือ ภูมิปัญญาด้านการสร้างจาก ภูมิปัญญาด้านการสร้างบท ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทสนทนา ซึ่งอาจจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

1. ภูมิปัญญาด้านการสร้างจาก

จาก คือ สภาพแวดล้อมของตัวละคร ซึ่งนี้ทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ลักษณะมีหลากหลายและสัมพันธ์กับตัวละครแบบสนิท

ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายฉิว พิพิธวาริ มีการสร้างจากที่เหมาะสมอย่างถูกยุบ คือ การสร้างจากในป่า การสร้างจากในถ้ำ การสร้างจากในห้องทุ่ง การสร้างจากในอาครม การสร้างจากในทะเล การสร้างจากในเวลา ซึ่งอาจจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

1.1 การสร้างจากในป่า

การสร้างจากในป่า คือ การสร้างจากที่บรรยายสภาพป่า เช่น สัตว์ป่า ภูเขา ถ้ำ น้ำตก ต้นไม้ ฯลฯ การสร้างจากในป่าปรากฏด้วยคืนในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายฉิว พิพิธวาริ เช่นตัวอย่าง

“จากเวียงวังตึ้งใจเข้าไฟรเปลี่ยว
เห็นผูงลงวิงค์วังห่านกลางป่า
สายน้ำตกวนไต่ลงให้หลากราก
ชนีสาวขาวใสเดียวโผลเมี่ยง
เมียเลียงพาพาผู้เข็ญภูเผิน
รองแรมทางกลางป่ามาหลายวัน

ผ่านป่าไกด์ไฟรเปลี่ยวเหลียวแลหา
บนภูเผินเนินพาศิลารเรียง
สู่ช่วงวากเชิงหิน ได้ยินเสียง
ไร้คู่เคียงเสียงร้องกึกก้องวรรณ
ระหว่างหนีบหินเที่ยวผินผัน
ขอคำของค์ทรงธรรมยามครรภ์
(หยกสิงห์ปกาศิต)

“พอตกค่าน้ำค้างลงพร่างพรມ
สัตว์บรรเลงเหลงไไฟหัวในป่า^๑
พระจันทร์แจ้งแสงสว่างขึ้นกลางหาว
พระหนอนนาดไม่ขาดชีพชีวัน
จันแดงองค์ถงตามสายแสงส่อง
อาบน้ำทิพย์หินปะปราขากาย
กระซิบบอกครอกรูให้รู้เหตุ
พระพลิกฟื้นคืนรอดไม่รอความ
จับพระมาสครรประสิทธิ์ธิมฐาน
คังหวัญบรรจงอุ้มองค์เอว
เป็นยามค่ำยามบุกความหา
รินภูเขาคุเทวาร์องค์ก้องกรรษ
คนานกพกพินบินนาแหย้อ^๒
พอแสงทองส่องฉายสุดสายป่า

หนาวยาลมรินรินกลืนบุปผา
ดวงดาวเรืองรายแพรวพราษหัน
ส่องสกาหวานห้องห้องคูหัน
ขณะนั่งคงคื่นรินตรา^๓
สู่ช่องปล่องไปรังเปลวห้องเหวหา
เอกสารตราเทพวังไว้ข้างกาย
แล้วอมเรศหันกลับไปลับหาย
จึงแหงนส่ายหน้ามองปากปล่องเปลา
ปาฏิหาริย์ลดลงจากห้องเหว
โดยความเร็วถึงมากกลางอารัญ
สองเสนาคูใจชนไก่บัน^๔
ศรียันเรืองรุ่งพุ่งนกกา^๕
พวงผีเสื้อยู่ผึ้งคลึงบุปผา^๖
ไปเจอน้ำส่องนายกลางสายเนิน”
(เกลือจิมเกลือ)

สุรีชรอนอ่อนแสงพระสุรินทร์
เดียบพนัสลัดดาภานนรก
ไขดเขาขินหินเห็นเป็นไกรกเกริน
แผนพากษาหากพากษาหาราก
กระแตใส่ไฟลฉ่ากระช่าเชิง
ต้นหลุมแหล่งแห่งอ่าวแออัคออก
เหือกสารทิวเหมือนวิวัดประสาทระบาย
ชุงยางยอมค้อมเคียงตะเคียนคู่
นนเนียนนินจะนีน้ำวกิ้งโน้มนวน
สร้อยสนสักกรักสอยคยอคสต้าง
พระพายเพยเซยพากลืนมาดี
แมลงหึงผึ้งหานบุปผาหนอน
ถึงสาวหุคหุคถ้าสุนามาลัย

“กวนາณนำอนงค์จากกรุงสินทร์
ระวายรินรินรนรนชัมนະเนิน
ใบบังปักคลุนครอบรินขอบเขิน
จะโงกเงินเงื่อนเงี้นว้าว้าวี^๗
หลังไหลดจากโขดขินหุบหินเหง
สู่ภาคพิงพื้นศิลังพรั่งสะพราย
กระชาชะอกแซงแทรกແవกเป็นสาย
มองมิ่งไม้มากมีดะแมะນวลด
คงประคุรรະระดายดอกหอนหวาน
ห้อยโขนหวานโหห้าประสาจะนี
มะปริงปรางแบบນិយดបากເສີຍດຕີ
หอนจำปีป้าปันຈกດភាយຈົນ
บินเตาดตอนໄໄຕตามอาನ້າหวาน
ຈິງວິຈາຮັນເທີບຈຸທັກໂຄນຈົງ

น่าเห็นจิตติคดีอยพลองคำบาก
ไม่สักสิ่งหลังไม่พังดังข้อทง
ต้องราโรบใหหทิวจนผิวผิด
สายกระสือหรือกระสอดทอคสะพาน

ยิ่งแสนยาภายาณตามประสงค์
ชุดเจตน์จะใจมาผ่าดงคาน
น่าเห็นจิตเพระรักสมัครสман
ต้องคำนานเข้าทำนองคำพร่องพระราย”
(ยอดกตัญญู)

1.2 การสร้างชากรในห้องทุ่ง

การสร้างชากรในห้องทุ่ง คือ การสร้างชากรที่บรรยายสภาพห้องทุ่ง การสร้างชากรในลักษณะนี้ปรากฏบ้างในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายฉิว ทิพย์วารี เช่นตัวอย่าง

“รับลัคทุ่งมุ่งทางพ้าจ่างแจ้ง
ในพงหญ้าการกพวนกหนู
นกกระจาบคำบันพานิน
พอผ่านทุ่งมุ่งตรงเข้าดงราก
จึงเลยขอร้อนงานยกย่างก้าว

หนูป่าแปลงปลักคุณดหากิน
หนูบุครูยาคัยอยู่ในถิน
เห็นรอยเดินซ้างย่างเป็นทางขาว
อาทิตย์ตกลงคำเริ่มยำนาว
จนเลยเข้าเขตวัดอัลลัชชี”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

“รังสีทองส่องใสเริ่มไไบแสง
เหล่าสัตว์ไฟไก่ป่าออกหากิน
บุปพาเผยแพรประทินส่งกลิ่นเกลี้ยง
ลูกปลากริมริมน้ำบ้านฟองฟู่
พอออกไไ่คุบใส่ฟองละของขาว
จนเลื่อนลอกออกลูกความผูกพัน

สว่างแจ้งทั่วหล้าป่าไไฟสิน
กุนรินร่อนเร่เชยเรณู
เรไรเสียงหรือหริงวีวึ้งหู
คลอเคล้าคู่ร่วมรักสัมผัสพันธุ์
ตัวผู้เผาฟองไข์ไม่พายผัน
เผาป้องกันลูกน้อยคงอยระวัง”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

1.3 การสร้างชากรในอาคาร

การสร้างชากรในอาคาร คือ การสร้างชากรที่บรรยายสภาพในอาคารหรือในวัด การสร้างชากรในลักษณะนี้ใกล้เคียงกับการสร้างชากรในห้องทุ่ง แต่ก็มีส่วนแตกต่างที่การสร้างชากรในอาคารจะมีลักษณะที่เกิดจากกระบวนการนุยยมมากกว่าชากรในห้องทุ่ง การสร้างชากรในอาคาร ปรากฏมาภาพสมควรในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายฉิว ทิพย์วารี ดังตัวอย่าง

“ที่ปากทางหัวงนีนเพลินประพาน
ภูมิศั้งอาศรมรื่นรันไทร
ตึกน้อยน้อยห้อบระษั้งน่าฟังเด่น
มีเสางหงส์ชงลงไส่โคมเวียน
คงคงโโคโยยกามนาหงส์
ต้นสายหยุดโพดานทานตะวัน

เป็นอาวาสวัคવ่าที่อาศัย
มาลาลัยแสนสะอุดค่วยภาวดียน
ดูเหมือนเช่นจากนยาจะนานายเขียน
ดายเดียรค่วยบุปผาสารพัน
พะอนคงสุกรมนมสรรค์
มลิันอินทนิลกระถินคง”
(หยกสิงหนปภาคิต)

“สว่างแจ้งแสงทองมุคผ่องพาด
ลมพัดแห่งผ่านพิวทิวไม่ไว้ใจ
หอนดอกไม้ไกส์วัคสัมผัสผ่าน
ในสารบัวดอกบานผ่านปากเด่า
รอนวงวัคท์ศาน่านเดินเด่น
มีเสางหงส์ชงลงไส่โคมเวียน
ชานอาศรมบรมครุทำนญู่เจ่า

บรรยายกาศปราภูความสดใส
เสียงกอไไฟเสียดสีเหมือนปีเป้า
ดอกพุ่มนบานกลีบกลาวยอยู่หลายเหล่า
ต้นไม้เจ้าวันวินอินทนิลเนียน
ดูวิเช่นจากนยาจะนานายเขียน
ดายเดียรค่วยบุปผานานาพันธุ
ศิษย์เข้าเฝ้าน้อมคำนับตราับขวัญ”
(บัวนอกนึง)

“สุริโยโภล์แสงสาดแจ้งส่อง
สกุโณไฟพรากจากรังบิน
เรไรกรีดหรีดหริ่งแกะกิ่งหว้า
สุกนกน้อยน่อนคำนเหยื่อนานค่อน
กินปลีเปลือษาไฟสูงไก่ป่า
ประคุ่คอกออกสกอนแทรกซ้อนกัน
กระสินธุ์ใสในสารนีปานาสือ
ว่ายเคล้าคลอกอบบัวที่ยวทัวสาร
ภายในวงศ์ด้วไได้ปราภู
พร้อมพระวงศ์พงศาน้ำกูญี

จนทัวห้องแม่มาป่าไฟรสินธุ
เที่ยวหากินตามประสาทิชากร
หมู่หมาป่าริมเขานั้นเห่าหอน
แม่นกปีอนให้ลูกความผูกพัน
เสียงโกผญาแจ้วแจ้วไก่แก้วขัน
บุณบันในบึงคอคกึ่งบาน
คงขอคเหี้ยแมลงหวานเป็นอาหาร
สุขสำราญมัจฉานบรรดาเมี
องค์ทรงอศลเลศลักษณ์สูงศักดิ์ศรี
ในทันทีศักดิ์สินชัยครรโภมา”
(หยกสิงหนปภาคิต)

1.4 การสร้างชาติในทะเล

การสร้างชาติในทะเล คือ การสร้างชาติที่บรรยายสภาพชายหาด ห้องทะเล คลื่นลม ปลาทะเล เป็นต้น การสร้างนากรในทะเลเปรากฎบังในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายดิว ทิพย์วารี ดังต่อไปนี้

“ถึงเวลาไปป่าทางกลางคลื่นลม
สุขสำราญหวานชื่นระรื่นรสด
สำแดงเดชะเวทนต์สกนธ์กาย
ผ่านกลีบคลื่นทะนนนนิคทุกทิศทั่ว
สิงกิดหวังด้านทะเลภายในสายชาร
ทั้งโภมาราหูหมู่นาก
ต่างแตกดันคลื่นคลึงกำลังมนต์
อุ่นขอบหลบถดาโอมผ่าคลื่น
ถึงเนินรายได้ไทรสนใบบนบัง

เอาน้ำมนเทษสภาพน้ำดีราย
ถึงกำหนดไปป่าบุชเข้าสุคล้าย
คำแหงกว่าจะท่องสมุทรรุคทะเลน
มันมีวนตัวดีดกระโดดเพ่นโพดผ่าน
พวกปลาเวฬุดานร้ายเที่ยวว่าวน
กระฟงสาดเสือกถลากโภคนาด
มารพาคนไปถึงนางกลางประการัง
ถึงที่ตื้นพาอนงค์บึ้นตรงฝั่ง
ขับนั่งแนบน้องแก้วพร่องใจ”
(บัวนอกบึง)

1.5 การสร้างชาติในเวลา

การสร้างชาติในเวลา คือ การสร้างชาติที่บรรยายสภาพเวลา ห้องฟ้า การสร้างชาติในเวลาเปรากฎบังในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายดิว ทิพย์วารี ดังต่อไปนี้

“พอไก่ดีกินนีกตรมรมะทุมทุกช์
จันทร์ลดคลื่นผ่องผิวลมปลิวแรง
ระยินระยันขับฟ้านภากาศ
ดังทรงในใจนาระคงคาย

ขับลูกเปิดบัญชรละห้อนแสง
ราตรีแฝงจันทร์เข้าดวงดาวราย
เมฆเดือนดาดล้อมขวางทางจันทร์ฉาย
คุณเมฆร้ายถ้มรัตนเข้าจันทร์”
(หยกสิงห์ปักษิต)

“สุริยาฟ้าหมอกขึ้นลอกโลก
สายลมพัดดับพ้ายกระยะขาว
อาทิตย์เริ่มเพิ่มแรงสั่งแสงส่อง
กลับแห้งเหงื่อหมดหมายละลายล่วง

ก้อนเมฆโดยร้ายคว้างขึ้นกลางดาว
แสงเคือนดาวจางดับที่จับดวง
ไอละอองน้ำค้างท่ามกลางสรวง
จำพวกพวงคงกันไม่ขยายนาน”
(หยกสิงห์ปักษิต)

“นำสังฆพรมลมพฤกษ์ยามศึกเพรียบ
ชามจันทร์แข็งแสงส่องฟ้องอ่าไฟ
ชามเข้าชั่นรื่นรื่นลมกลิ่นโกรก
หอมรินรินกลิ่นดอกไม้รินสายป่า

สังคเสียงสัตว์เสียงที่เกลี้ยงไส
เมฆคลอชาโกลaicกลับพื้นนา
วาโยโยกคอกพยอมบอนจอมมา
พระสิทธาสดชื่นระรื่นใจ”

(หยกสิงห์ปภาคิต)

“ออกจากวัดลัคทางกลางอากาศ
ขึ้นแลกแหวนทางกลางนา

ด้วยอำนาจพระโขศีมีคากา
บุ้งกูพารายพยับโลกหนินพ”

(หยกสิงห์ปภาคิต)

“ขามหัวยานธารท่าสายโร
ไม่ชึ้นหยุดครุรีบเข้ากลีบเมฆ
ใต้ลมกล้าผ่าแกลียวและเขียวไกล

บรรพトイใหญ่น้อยอดข้ามไป
ความเป็นเอกเทาผ่าเมฆาใหญ่
เห็นเขาใหญ่พรายพยับอยู่ลับดิน”

(หยกสิงห์ปภาคิต)

2. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบท

บท คือ ส่วนหนึ่ง ๆ หรือตอนหนึ่ง ๆ หมายถึงเนื้อหาสาระส่วนหนึ่ง ๆ หรือตอนหนึ่ง ๆ ซึ่งจะมีชื่อและลักษณะที่แตกต่างกันไป ในวรรณกรรมหนังตะลุง 1 เรื่องจะประกอบด้วยบท หลากหลายพสมพسان เชื่อมโยงกันเป็นระบบ การสร้างบทดังกล่าวจะต้องใช้ภูมิปัญญาทั้งสิ้น

ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายชี้ว ทิพย์วารี มีการสร้างบทหรือการสร้างเนื้อหาที่เหมาะสมหลากหลายลักษณะ ได้แก่ การสร้างบทเกี่ยวข้อง การสร้างบทดึงเมือง การสร้างบทนarrantia การสร้างบทน้อม การสร้างบทเกี่ยวโถ่โน้ม การสร้างบทโกรธ การสร้างบทครั้ครวญรำพัน การสร้างบทสมห้อง การสร้างบทสอน การสร้างบทหักก์ การสร้างบทคลอก ซึ่งอาจจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

2.1 การสร้างบทเกี่ยวข้อง

บทเกี่ยวข้อง เป็นบทเกริ่นหรือบทนำ หรืออารัมภบท (บางครั้งจึงเรียกบทเกี่ยวข้องว่าบทหน้าเรื่อง หรือบทหัวบท) เนื้อหาจะกล่าว/arัมภบทหรือจะกล่าวพราณารณ์รัก (จึงเรียกว่าเกี่ยวข้อง) หรือกล่าวสคุดีความดีหรือวิรกรรม (จึงเรียกว่าบทสคุดี) หรือพราณนาความงามของ

ธรรมชาติ หรือพរณາอารมณ์ความรู้สึก ทัศนะ และแนวคิดที่มีต่อชีวิตและสังคม บทเกี้ยวข้องที่ดีจะต้องໄพเราะ เน้นะสมกับเวลา บรรยาย สถานที่ และมีเนื้อหาดี

ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายฉิว พิพย์วารี มีการสร้างบทเกี้ยวข้องที่ดีปรากฏหลายบทดังด้วย

“ริมสายน้ำลำป้าคำลงแล้ว
เพียงช่องคงก่อนทรัพย์พินคนธรรฟ
เสียงประสานป่านปะโคนประโโนมโลก
แสงไฟสว่างท่านกลางคืน
คุพรายแพรวแเวววาพราวระยัน
ค่าราษฎร์เสงแฟงสีทอง
ทุกเดาอาศัยสูญหักสนูก
หาดทรายแก้วแนวนองกระลอกพรา
สนสձ้างปางปานสถานลิขิต
กัตตาหารานศิตาประชาคม
มวลพันธุ์ไม้รายเรียงเคียงไม้ดอก
ต้องน้ำค้างพร่างพรนระบบใน
พันธุ์โภมุพุดดกออกอย่างอ่าวย
นัจฉากถ้ำถ้ำถ้ำถ้ำไกด์ถ้าคร
น่ากินลงชนวิวคุกทิวพฤกษ
ใจลำป้าถ้าอ่าวเข้าถึงทรวง
ชนต่างค้าวชาไกลับยังไฝห่า
คืนนี้หนังซังนำประจำวง
ธรรมโภษ*โปรดสตับนารับใช้
ดังของขวัญวันจากฝักผลงาน

วิวากแ่ววังเวงดังเพลงสาวรรค
มากล้อมขวัญชาвлำป้ายามค่ำคืน
สดัคโศกสินรathanข้อขมขึ้น
สะท้อนหันกับพื้นน้ำลำคลอง
ประคุจกับเก็จแก้วมุคแห็งผ่อง
ธารห้องคลองสะท้อนหันรับดวงดาว
หนุ่มสาวสุขเกยมสมรับลมหนาว
พฤกษาน้ำวากิ่งน้อมค้อมรับลม
ของนักชิตรกรเขียนพู่กันตาม
ที่เริงลงวัยรุ่นละมุนละม้าย
พายแพ้ออกกิ่งก้านบานใส่
ส่งกลิ่นไอแต่ละช่ออรชร
ขามเข้าเข้าบานชวนมวลเกรสร
ลมอ่อนอ่อนโซยชื่นระรื่นทรวง
ในหัวงนึกของหนังกี้ยังหวง
ช่างเป็นบ่วงรำพันเตียนมั่นคง
อุดส่าห์มาซมสถานการประมงค์
ตามเจตน์จงใจรับไว้กับงาน
ไว้คล้ายให้เห็นเป็นหลักฐาน
ขอให้ท่านประสบสุขทุกท่านเทอญ”
(ฟ้าสูงแผ่นดินคำ)

* เขียนให้หนังฉบับธรรมโภษ (หนังฉบับ อรุณศิลปินแห่งชาติ)

2.2 การสร้างบทตั้งเมือง

บทตั้งเมือง คือบทเริ่มเรื่อง ปกติจะกล่าวถึงสภาพบ้านเมือง ปราสาทราชวัง พระราชานุสาวรีย์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของเมือง และจะกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดเรื่อง ซึ่งทำให้เรื่องสามารถดำเนินไป การสร้างบทตั้งเมืองจึงต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับสภาพบ้านเมือง ปราสาทราชวัง พระราชานุสาวรีย์ ตลอดจนการผูกปันให้เหมาะสม

ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายฉิว ทิพย์วารี มีการสร้างบทตั้งเมืองที่เหมาะสม pragmaphayath ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 บทตั้งเมืองในเรื่องฟ้าสูงแผ่นดินต่า

<p>“ขอสารกษกนิษายจวยญาติ คุณสถานป่านสุตอิศโโร^๑ นามพระองค์พงศ์พันธุ์รินทร์ปั่นเรศ^๒ สีบสมบัติขัติวงศ์พงศ์ขัติรี^๓ เรื่องกายในใจพระองค์ยังทรงเครื่อง^๔ คุ้ชีวนสินธิ์ชีวให้อาวรณ์^๕ เพียงสามวันบันคาถณาการไใช้^๖ ลับดาจากฝ่าใจอาลัยลาม^๗ ชนพระองค์มั่งกุญญสุคตวารา^๘ พระชนมจักรรักเลี้ยงเพียงชีว^๙</p>	<p>ยังมีราชนครเรศวิเศษโส^{๑๐} ด้วยความโไอพาราในราชนี^{๑๑} ครองนิเวศเวียงทองละองศรี^{๑๒} เป็นขอบปีชนหาประชากร^{๑๓} คิดถึงเจ้าจอมหมุนเมืองสุมรา^{๑๔} ขามบังอรคลอดองค์วงศ์กุนาร^{๑๕} หัวใจวายเจ้าจึงถึงสังขาร^{๑๖} เวลาผ่านย่างเข้าสินเก้าปี^{๑๗} เป็นหนุ่มผาดผุดผ่องละองซอวี^{๑๘} จนบัดนี้เรียกปรีกษาเสนานาย”^{๑๙} (ฟ้าสูงแผ่นดินต่า)</p>
--	---

ตัวอย่างที่ 2 บทตั้งเมืองในเรื่องแรงสายเลือด

<p>“เริ่มเรื่องแรกแทรกนิษายฝ่ายเรื่องหนัง ร โหฐานป่านคุตติอิศโโร^๑ นามเวียงแก้วสุริย์กาญจน์สถานนิเวศ^๒ ชนชาวพุทธชีดหลักสามัคคี^๓ จักรพงศ์วงศ์สุทินปั่นกษัตริย์^๔ สมเด็จพระนางประทุมทองผ่องพิวพรรณ</p>	<p>ภายในวังแห่งนิเวศวิเศษโส^๕ ด้วยความโไอพาราทั่วราชนี^๖ เป็นประเทศไทยสมบูรณ์เจริญศรี^๗ ครองเกรศสีบประวัติถึงปัจจุบัน^๘ เหมือนพิชัยนัตรรั่มเกล้าชาวเบกขันธ์^๙ แต่ทุกวันสองพระองค์ทรงอาวรณ์</p>
---	--

เนื่องจากชายมรดกโอลิมปิก
ถูกถักสั่งคงจิตจากบิตร
ด้วยเหตุการณ์หาญกล้าทรราช
จะปลดอ่านาราชศักดิ์อมจักรี
มันเสียที่หนึ่นหน้าหากันพบ
เมื่อชาติผลในวังคราครั้งนั้น
แต่ถูกชายตายเป็นไม่มีเห็นสพ
จึงลับหายได้ตามหาหัวสาล
หากไม่ตายภายในเจ้าคงหนานุ่ม
แม่โอลิมปิกถืนพระชีวะ
เชื่อว่ามันจะเป็นสมองทางซ่องผิด
คั่งดาวดวงร่วงหลงลงคินดาล
ทำไวนจะได้ทราบถึงเหตุผล
ยังคิดไปใจหายให้อาครู
แสนวิตกอกซ้ำซ้ำสาล
นำเอาเรื่องเบื้องหลังนั่งพาที

เจ้าเคลื่อนคลาดหายไปจากไอศร
ตั้งแต่ตอนซันมากว่าสองปี
แบ่งอ่านใจความเป็นไฟญี่ในกรุงศรี
แต่พอดีพากทหารต่อต้านทัน
อพยพหลีกออกนอกเขตขั้นรี
คนสำคัญล้มตายลงหลายคน
ถูกกลักหลบหลีกไปไกลแห่งหนน
กระหั่งจนบัดนี้สิบแปดปีกว่าก้าว
ต้องมีปมด้อยด้านการศึกษา
ขังคิดว่าตกไปอยู่กับหมู่มาร
ให้เป็นพิษต่อชาติราชสถาน
สิ่งประการหมายประกายไว้ระดูด
ยังมีมนเฑมีมนเเม่มมิคปีดแสงสูรย์
เรื่องทั้งมูลมันได้เป็นมาเช่นนี้
ระหว่างทุกๆ ไม่สูง
ณ แท่นที่ทองประทับกับพระนาง”
(แรงถายเลือด)

2.3 การสร้างบทนarrantia

บทนarrantia หรือบทป่า เป็นบทบรรยายหรือพรรณนาธรรมชาติ ชมความ
งามของป่า ภูเขา สัตว์ ต้นไม้ คลอกไม้ สายลม แสงแดด ห้องฟ้า ห้องทุ่ง ตลอดจนล่าช้าง น้ำตก
การสร้างบทนarrantia ต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับสภาพป่าฯ ลักษณะไฟ ชื่อนก สัตว์ ต้นไม้ ต้อง
อาศัยการสังเกต รู้จักบรรยายและพรรณนาให้ผู้อ่านรู้สึกนึกเห็นภาพ การสร้างบทนarrantia ที่ดี
จึงต้องอาศัยภูมิปัญญาเป็นอย่างมาก

ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายนิล พิพิธวารี มีการสร้างบทนarrantia ที่
เหมาะสมปรากฏหมายบท ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 บทป่าในเรื่องแรงถายเลือด

“ความกล้าหาญชำนาญไฟ ใจมันศักดิ์ บุกป่าลึกถึงจะยากลำบาก
ทนบุกค่านผ่านคงจนหลงเดน เข้าสู่แฝ่นดินดินอันดินดัน

ลัตตรกหนาป่าหนานรุกข้ามเขต
เทือกคีรินทร์หินพากผานับ
มองมวลไม้ชาขายเขาภัมเหลาสัตว์
เดียงผ่าเพ่นระบง่อนพาดูน่ากลัว
พันธุ์ไม้ดอกออกคงพวงพวงระดาย
อุต่ำบลพื้นป่าพาณานิน

อรัญเวศหินวางฤกษ์กาลับ
หินะจับปักพีชคุณมีมน้ำ
ชนีกวัดแกร่งโหนตะโgnผ้า
กระต่ายตัวกระตัวเตี้ยคลอเคลือดิน
ภูมิชาติหินวางฤกษาเบิน
นายคำเดินมุ่งมาหน้าบูรี” *

(แรงถายเลือด)

ตัวอย่างที่ 2 บทมป่าในเรื่องหยกสิงห์ปกาศิต

“รึบประจันนำพาภันคคลาไคล
รุกขาครึ่นจีนเงินเชียงสังด
หอนบุปผาสารพันทึ้งชันอิน
เห็นสายหยุดหุดพยอมนางน้อมกิ่ง
ถึงยากระยืนเห็นดอกไม้จะไคร่ชุน
ในป่าปลียวเหลือยวแลเห็นแต่นก
ที่หุบเขาเหล่าผุ่งนกยุงลง
เก้าโน้มมองพร่องเพรียกร่องเรียกคู่
แขงแซวเววแก้วพรอดคนดราม่านียง
กินปลีเปลือกเข้าไฟฟุ่งไก่ป่า
นกบุนทองป่องໄล่เบญจวรรณ
มนิ้นอ่อนนอนรายบนป่าเยเปลือ
นกกระตัวตัวขาวราวดำดี
พินิจพลา้งนางรำพึงถึงนิเวศน์
ให้จับคอยนอนเด่นเจรจา
โ้อจากนกตกมาอยู่ป่าสูง
สงสารโอ้อโนเรอญที่คอน
เคลชุมสวนล้วนแต่สรรทุกพันธุ์ไม้
มิเคยยากกรากกรำกี้จำเคย

สังกัดในจ้าทางห่วงคีรินทร์
ละถะลักษ์เดือนธารละหานหิน
อินทนิลนางแพ้มแแกมสุกรม
วิสัยหอยิงอยากได้เด็คใส่ฟุ่ม
ชื่นอารมณ์เรื่ทางไปกลางคง
ผุ่งวิหคเหมราพระยาหงส์
ว่อนเป็นวงเวียนราษฎร์นัยเมียง
กลุ่มพูโพรุดกโยกปักเสียง
นางนวลเคียงคุ่นนางไม่ห่างกัน
เสียงโ哥ญชาแจ้วแจ้วไก่แก้วขัน
ตามเพศพรธรรมกายนบรรดาณ
เป็นคู่คอกลึงคลอกอะขอครี
นางโนรีแดงน้ำดะสะอาดตา
อยู่ขอนเบดเคยรักเลี้ยงปักษา
ถึงเวลาแสงท้องเชร์องวอน
ฟังแค่ผุ่งนกเดือนไม่เหมือนสอน
เคลชูช้อนชื่นอารมณ์ได้ชมเซย
นางนิไพรพฤกษ์กานนิจจาเหย
เมื่อไรเลยะจะได้คืนนาซื่นใจ

รัฐวุฒิจิตติคดีแก้ไขและเพิ่มเติม
เดิมค่าปรับหักร่างไปห่างไกล

นำพระเนตรนองศักดิ์กษกไอล
อนาคตในเดินทางไปกลางดง”
(หยกสิงห์ภาคิต)

2.4 การสร้างบทมโน้ม

บทมโน้ม เป็นบทบรรยายหรือพรรณนาความงาม ซึ่งปกติจะหมายถึงความงามของตัวละคร การสร้างบทมโน้มผู้สร้างต้องมีความลังเลใจและอ่อนโยน รู้จักจับจุดเด่นมาบรรยาย หรือพรรณนาจนผู้อ่านสามารถนึกเห็นความงามนั้นได้

ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายชี้วิ ทิพย์วารี มีการสร้างบทมโน้มที่ดีประกอบมาก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทมโน้มนางพินประภา

“มีเอกนางอย่างองค์ในสวนรัตน์
พระพักตร์เทียนเปรี้ยบพรหมอันชุมล้าน
พระเนตรนางอย่างนิลมฤคินสมาน
จะพิศโอมธูโอมธูอัมราชา

ดังคงจันทร์แจ่ม โฉมโพธนสถาน
พระศอป้านเหมหงส์บรรจงจาร
บนปานงานคูรูนุคร
นานกรพินประภาดี”
(บัวอกนึง)

ตัวอย่างที่ 2 บทมโน้มพระธิดาภกามาศ

“ผ่านเข้าห้องมองหล่อนเมื่อนอนหลับ แสงไฟจับเจิดข้าสวางหาราหู
ปากคอคิ้วริ้วรางปfrag>ามพูด
สองถ้นทางอย่างปทุมที่ศูนตั้ง
เหมือนนางฟ้าพาองค์ลงมานอน
ผิดมุคฟ่องยองไยประไฟโฉน
วัยรุ่นเริงเพลิงรักเข้าปักขอ

พินิจคุณงามเมื่อยามนอน
ดูเปล่งปลั่งขอกรวงดวงสมร
ละอ้ออ่อนแฉ่ชวนนวลละอ้อ
นำประโภนแบบนางกลางห้องหอ
กลับชลอกกืนสติวัมมิคิวร”
(ฟ้าสูงแผ่นดินคำ)

2.5 การสร้างบทเกี่ยวโถโลง

บทเกี่ยวโถโลง เป็นบทบรรยายหรือพรรณนาความรู้สึกร้าวใจรุกพันของตัวละคร การสร้างบทเกี่ยวโถโลงต้องอาศัยความสัมภัติ ความรู้และความรู้สึก

ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายจิว พิพิธวารี มีการสร้างบทเกี่ยวโถโลงที่คีประากูมมาก ดังตัวอย่าง

“พิพิธจินดานาคีของพี่เอี่ย
ถึงน้องจะประณามเหี้ยดหามชั่ง
คู่กันแล้วไหนจะแคดล้วพบกันอิก
ด้วยอีนาเจวานาหนนอ กว่าได
แข่งรถเรือเชื้อแรงพอแข่งได
น้องเป็นมายใช่พี่ตราชา
หวังเชิคชูอุชุคจนปิดเชิพ
จนแก่กงกงหงอมอนอมองค์

คงบุญเคลสมสร้างไว้ปางหลัง
ออกจากวังหนนน่ายพี่ชาญไป
ถึงจะหลีกหลบหนนไปที่ไหน
ได้ยุงใจงามสรรพให้กลับมา
อย่าเพิงหมายอ่อนแรงแข่งวานา
ให้ต่าตาต่าต้อยลดน้อยลง
ดังประทีปนำทางแม่นางแหงส์
จะคำรังสุขสมกิรนชา”
(เกลือจิมเกลือ)

“พินิจคุรุว่าจิราศัน
กำชับกษิริร้ายเวทเดชศักดา
ผกามาศนาภูอนงค์ประสงค์สู่
เดอเดิศลักษณ์พักตร์ทรงเหมือนองค์ราม
ในทรงลีกนีกรักเสียนักแล้ว
พระหน่อนาถมາด ໄล่หนายราวด
จะม้ายม่องน้องนางแล้วพลาบอก
เรื่องคู่เชชไม่เครียรักหนูง ใหม่มา
เชิญน้องรักซักพะแสงแล้วแทงพี่
หากเราสองครองรักไม่หักทึ้ง
พึงค้ำชาพรายพริมน์ โปรดยืนแข้น
เขมราชนาคหนายรุก ໄล่ตาม
พระจุ่งโจนโภนขัมกระชับกอด
จูบแก้มซ้ายข้ายขวาอนงค์

ถูกจับชักคลอขณะลิ่วปลิวคลา
ลองวิชาคุบ้างกับนานางงาน
พินิจคุกวนากให้หวานหวาน
เสียคายงานไม่ก้าจะมาตี
จะให้แวงกือย่างว่าน่าบัดสี
ปากว่าตีเกี๊ยให้ตายแต่สายตา
พี่ไม่หลอกเยาเวล่หน์เสน่ห์
หรือน้องว่าพี่ชาญพุดไม่จริง
จะไม่หนนียอมกายตายเพราหนูง
ช่วยเป็นสิ่งระงับคันบุสกกรรม
ความเฉย İnແ郁闷หั้งสองไม่ต้องกาน
ผกานแม่รังงอนทำอ่อนองค์
สองหัตถ์สอครั้คร่างแม่นางแหงส์
หนีจากวงวัดคัวอัลชชี”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

2.6 การสร้างบทโกรธ

บทโกรธ คือบทที่พรรณนาอารมณ์โกรธແเก็นของตัวละคร
ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายพื้ว พิพิธวารี มีการสร้างบทโกรธที่คีประกาย

มาก ดังต่อไปนี้

“เข้าจวยนุคยีดหัตถ์กระหวัดกอต
นางเอี้ยวหลบตอบพักครรจักร
ไม่คิดบุญคุณค่าร่าช่วยพ่อ
ทำถือศีรีค่าโกรธตามเดง

น้ำแสตมป์ดูบุ่มพิดชนิษฐา
ชึ้นนำค่าโดยโกรธพิโรธแรง
คงพระศอขาดสายตัวยพะแสง
กล่าวโต้แห้งขัดใจไม่ไยดี”
(เกลือจิ้มเกลือ)

“ถึงพุดมากเหมือนบากไม่ให้เนื้อขาด
ภูเป็นใครไม่ต้องพร่องวิหารน์
ชั้นราชานสิงหาราชอ่านางเลิศ
มีงัคคิดปีคปดคดโกงดี
พอได้นางมีพรางนายจึงหมายชุบ
เหตุสูญรักเพราศักดิ์ต่ำไม่คำเจ้อ
กูมานีนิใช่หมายจะบูร
ถึงถ้ำคงพงนีเป็นที่กรง

ไอสัญชาติคนชั่วตัวล้างปลาญ
ไอสันดานมีงูรูด
ผู้ชูชิดยกย่องให้ผ่องศรี
ดังเรื่องที่ชิงนางมากถางเรือ
รวมตะครุนโดยบ้าคลังโอดหังเหลือ
ต้องเป็นเสือสินลายเมื่อปลายทาง
เมื่อเรารู้เรื่องหลังมึงทั้งฝ่าง
แคคโนอย่างมีกูอย่าอยู่ร่วม”
(สิงหาราชกษัตริย์ศึก)

พ้าคนอง ...	เอ็ง ไอเต็กเด็กเกร่งมาอ้างอวลด ไอชาติเสือเหลือสัตว์จะปีค โหร	ชาติธรรมกวดทำตัวข้าโภโส พุดเป็นโธอวุดองค์ทันงนัก
งายถิงห์ ...	ถึงเป็นเต็กเหดึกเพชร ไม่เบ็คบร อัสดงพงศ์พระยาทรลักษณ์ อันความชั่วตัวท่านปาน ไม่ให้ญี่ หลงลักษณ์มึงอันแรงร้าย ถึงพระยาพ้าคนองมอง ไม่พิด ทั้งสองท่านป่านหนงส์ขอบลงตาม	จะต่อกรรอนรานประหารหัก ทันงศักดิ์ไม่รู้สึกนึกจะอ้าย เมื่อข้างในไฟรุ่งพรุหารู้ไม่ ขังไม่ก้ายกลับตัวชาติหัวง ได้ร่วมคิดคบก้าอย่าสาสม อยู่ไม่สมฐานะน่าละอาย

พิพากษ์ ... คั่งขวนฟ้าผ่าทางกลางศีรษะ^๑
จันอาชวสุคแสนเคืองแคนนาย^๒

เตโทหนะหล่นไนดไปเป็นสาย
โคลฟินกายงายสิงห์สูญร้าว
(งายติงห์)

2.7 การสร้างบทคร่วมภูมิรบพัน

บทคร่วมภูมิรบพัน เป็นบทบรรยายหรือบรรณาความทุกปีโศกของตัวละครตาม
ต้องประสงค์ความทุกปีโศก ความผลัดพราก การสร้างบทคร่วมภูมิรบพันผู้สร้างต้องเข้าใจอารมณ์
ของตัวละคร และสามารถถ่ายทอดอารมณ์นั้น ได้เป็นอย่างดี

ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายพิชัย ทิพย์วามี มีการสร้างบทคร่วมภูมิรบพันที่
ให้รายละเอียดเป็นประกายมาก ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 บทคร่วมภูมิรบพันของนางประไฟพรรณ

“ประไฟพรรณกัลยาอุราเครา
ศิลป์พินประภาน้ำตาพราย
อยู่คีมิงไวปิตามซู
หลงให้ลงนมชาวยเพียงหมายเชย
ดวงตาคราแดงเหมือนจากడอก
เป็นราศินสีนราคานมค่าครว

ตัวอย่างรื่องราวร้อนเดือดไม่เทือดหาย
ตกตราษเสียแล้วไม่แคสัวเดย
น่าอดสูเดษจริงผู้หอยิงเหย
ให้คนเขี้ยวยะเก่นไม่เห็นควร
จะต้องแยกยอยขับเสียสรรพส่วน
เดินคร่ำภูมิเข้าห้องของเทวี”
(บัวอกบึง)

ตัวอย่างที่ 2 บทคร่วมภูมิรบพันของนางอุ่นฟ้า

“โอ้สีนเดษกีสีนผัวทูนหัวน้อง
สีนความหวังพังสถาบายน้ำฝน
รอบซ้ายขวาฟ้าเขียวหาดเสียวແสน
อกอุ่นฟ้าอาภัດกอบใจ
เมื่อไม่พ่อก่อเกื้อได้เพื่อแผ่
แม่ແสนเศร้าเจ้าແสนกรรมเข้าชักกัน
ความงรักกักดีมีต่อเพื่อน
ครัวจำเป็นจำไปไกลทือญ

สีนแสงทองนำทางคู่สร้างสม
ดังเรื่องล้มกลางมหาลลักษย
สุคจะแทนหันหาที่อาศัย
พลอขออัลัยศวยลูกที่ผูกพัน
ขังแต่แม่ไหนจะเหมือนพ่อเพื่อนขวัญ
โอ้เพื่อนฉันหนองหลวงอี้ที่เคยอยู่
ทุกครัวเรือนมิเคยให้ระคายหนู
เสร็จโฉมครุจคพชาญสามี

ทุกเช่นเข้าเครื่องพากวาณิช
ผลอยไปเวียงเชียงรุ่งวันพุ่งนี้

เข้าต่อศิลปินค้านางานนี้
ตั้งนารีอุ่นฟ้า Yam อารณ์”
(นายสิงห์)

2.8 การสร้างบทสมห้อง

บทสมห้องหรือบทอักษรรย์ คือบทบรรยายพุทธกรรมการสมสู่ของนุษช์ การสร้างบทสมห้องจึงต้องใช้ความรู้ใช้ศิลปะโดยเฉพาะศิลปะการบรรยายและการอุปมาเปรียบเทียบ ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายเข้า ทิพย์วารี มีการสร้างบทสมห้องที่เหมาะสม อิงประภูมานาก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทสมห้องระหว่างพระแสงอาทิตย์กับนางยักษ์มัคคีวันชิงปีลมตัวเป็นนางมนุษย์

“แล้วเข้าปรางค์นางนอนแนบกษัตริย์ เกิดกำหนัดทรงในใจหวิวหวาน
หอมประทินกลิ่นองค์พระทรงนาน
เคชสมสร้างปางบรรพ์กระสันสวยงาม
พระศิลป์องค์ทรงสองกอกอุดเหวี่
พระอิงแอบแนบประทับเข้ากับอก
นางนารมร่อนตามความสำราญ
ดุจเมฆจำคล้ำเงินปักครึ่มคลีก
ประกายແລນແวนวับระยับคลา
ลมหมุนเวียนเปลี่ยนปรวนหวานกระทบ
อากาศกดลดต่ำท้องอ้มพร
ถึงกำหนดกฎหมายนิรุณหก
อึ่งอ่างกบพบน้ำซุ่มกำลัง
มารร่วมชนสมนุษย์สุคสาวา
กระซุ่มชวยรายรินกลิ่นมาลัย

ให้เกิดการวนผ่านไม่สมประดี
สัมผัสพาดชายกษัตริย์ไม่มัคสี
เหมือนดังมีมนต์สวรรค์เข้าบันดาล
ประคงกอกเกยกอกดสอดประสาณ
ฤคีดาดเคือคคนองหั้งสองรา
มิทันศึกลั่นดังเสียงพังพาน
พื้นถูชาไหวสะเทือนแข่นคลอน
หัวงษพคลั่นสาดกระฉาดคลอน
เข่นใจเข้าจับประทับบัง
หลังหลากรอกเต็มตามร่องน้ำขัง
ลงแซ่หังพักทีนพอชื่นใจ
สัมผัสพาดชื่นจิตพิศมัย
สุรไกรติดครรภ์แต่นั่นมา”
(บัว nok bing)

ตัวอย่างที่ 2 บทสมหองระหว่างค่าท่านกับนางพากรอง

“พางสูนสอนดกอดสาวเข้าหัวแนบ อกอุ่นแอบอวล้อดสุดขั้น
 ดังราหูจับพระจันทร์ก dein
 ปีคปีองปีคขัดของหมาทางสู่
 พระจันทร์อ่อนผ่อนตามความสำราญ
 เป็นเมฆมัวมีคมมิตุกทิศา
 ถูนีนาตผ่าพางนกงค์น
 สะเทือนลั่นชั้นฟ้าลาก
 ทั่วห้องน้ำลำคลองกืนของพระ
 สองกิรนษ์ชนชิดสนิทนัก
 สุคเกณ์เปรนปลื้มหลับลืมลง
 โอี้จันทร์เข้าสาวไม่คืนราหูมา
 ตกเข้าสู่อ้อมแขนราหูหาญ
 เกิดบันดาลกำคัคขึ้นบัคคล
 บนห้องพ้านน้อบพยับฟ่น
 สุชาดลยับแยกแตกกระจาย
 จะต้องตกลงแน่สุดแก้ถ่าย
 เมื่อตอนสายฝนพรำกระหน่ำลง
 รวมรัศกแรกพบประสบสังค์
 ด้วยโฉมงามพากรองในห้องนอน”
 (แรงสายเดือด)

2.9 การสร้างบทสอน

บทสอน คือบทที่บอกกล่าวความจริงและสิ่งที่พึงทำพึงเว้น อันจะเป็นประโยชน์
 ทั้งแก่ตนและคนอื่น การสร้างบทสอนต้องมีความรู้ในสิ่งที่สอน และต้องมีศิลปะในการถ่ายทอดสาระที่ต้องการบอกหรือต้องการสอนนั้น

ใน위원회นั่งตะลุงของนายจิว ทิพย์วารี มีการสร้างบทสอนที่เหมาะสมทั้ง
 การสร้างบทสอนโดยตรงและโดยอ้อมปราກฎมาก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 การสร้างบทสอนโดยตรง (นางประทุมทองสอนเหมือนราษ)

งตรานนกรักษาซึ่งกายิน
 เราคนหนุ่มใจหนุ่มจะหุ่มห่อ
 สองสตรีนีศัตtruดูให้แม่น
 เรื่องสุรานารีนีร้ายนัก
 จะถ้างแค้นแทนพ่อจะรอฟัง

“เดินทางไกลไปเมืองมารต่างฐานถิ่น
 หนึ่งไม่สิ้นศัตรูที่คุ้มคลน
 ให้เกิดก่อความประมาทจะพลาดแพน
 สามฤทธิ์เยลกอยขอสื้อรัชวัง
 เบมลูกรักจะจำคำแม่สั่ง
 แต่แม่ยังเป็นห่วงเจ้าคงใจ

อย่าโนโหโหอยเข้าร้านหัก
อันน้าน้อยพลองเย่ยมแพ้ไฟ

ให้รู้จักยังจิตวินิจฉัย
ต้องอาศัยปัญญาปรีชาชาญ”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

ตัวอย่างที่ 2 การสร้างบทสอนที่สอนโดยอ้อม (นางอุ่นฟ้าโต๊ตอบฟ้าคนอง)

“ได้ฟังคำชี้ขาดดังหอกแผลม
สุดยอดลั่นสรรคำดังจำนำง
กีสมคูลย์เพราะหุ่นด้อบกับร้อยเล็ก
อันสะกว้างบางบึงถึงใหญ่โต
นกกระจิบรังกระซิบด้วยตัวน้อยนก
อันนกใหญ่ก็ยังสิ่งหกราน
คำโวหารท่านเทียบมาเบรียบปลอบ
ว่าเรือทรงองค์ขวัญกัญญาณี
เพียงลำน้อยพลองผ่านห้องธารขาว
อันได้เรือเบื้องไฟไม่แน่ใจ
เมื่อสามีดีรายได้กันแล้ว
ทำลาวนลั่นเหลือนอกเหนือกัน

มาเห็นน็บแนวเนื้อนางให้ร่างผง
เพียงแค่คงบนน้อยในรอยโโค
เด่นเตะเด็กตามประสาไม่ยะโถ^๑
เข้าพบก์โลกะมากอยากสำราญ
มีความอกอุ่นอุบพูบังstan
ธนูพرانเป็นพาล่าเชิรี
ให้เห็นชอบสารพัดน่าบัดสี
เมื่อฉันมีเรือจะล่ายังอาลัย
พินฝากลงเกลียวคลื่นพอฝืนไหว
ฉันไม่ไหลดหลังเกินพงศ์พันธุ์
จะเป็นแก้วหรือตะกั่วคั่วผัวขวัญ
เป็นกังหันต้องลมไม่สมควร”
(งายสิงห์)

2.10 การสร้างบทยักษ์

บทยักษ์ เป็นบทบรรยายและพรรณนาเกี่ยวกับยักษ์ ทั้งรูปร่าง หน้าตา บุคลิก ลักษณะวิถีชีวิต ตลอดจนสภาพแวดล้อมทั้งทางสังคมและวัฒนธรรม บทยักษ์จะมีลักษณะที่กระชับ คุ้น การสร้างบทยักษ์จึงต้องเลือกคำที่เขียนขาดให้เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของยักษ์

ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายจิว พิพิธวารี มีการสร้างบทยักษ์ที่เหมาะสม
 pragmatically ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทยักษ์ในเรื่องยอดกตัญญู

“นางขินกิรินิยักษ์หนูงโหด
เหยมห้าวหาญชาญชีคเรืองฤทธา

สันเดียวโคงอยู่เชิงชากษา
กายกายกำยำดำเนินพ

ແດກເນື້ອຫັນຍັງສາວເຈົ້າໄທສະ
ດົ່ງຄູຫາອາຫຍ່ສັດວິໄພກິນ
ອັນພ່ອແມ່ແກ່ກ່າຍຈຶ່ງຕາຍຈາກ
ຕະວັນຮອນອ່ອນແສງສຸວິ່ຍ່ກາລ
ດັດພັນສັດພະເນີນເຄີນບ່າງເໜີບນ
ກ່ອກ້ານກິ່ງນິ່ງໄນ້າຄຣາຍເຮີຍ
ຂບ້ນຫັນທັນກ່າຍກອໄນ້ມີດ
ນາຮຕຣິນິກຕຣິກສມອານມີປົງ
ນາຮລອນເຄີຍເພີຍກລອພອທ່າງຫ່າງ
ໄດ້ຄູ່ໝາຍສົນໃຈກະໄໄຣເລຍ

ກາມຮາຄະຄຶກຄນອງປ່ອງຄວິລ
ຈບ້າວົດນັດແນປ່າພາດານ
ຂາດຄູ່ຢາກຂາດຄູ່ໝາຍສມສມານ
ຂີນິນາຮນັ້ນໝາຍຈຶ່ງບ່າຍເບີຍ
ໂພງພາງເພີຍພາຍຜົນສັນເສີຍ
ເຄີນເລີຍເຕີຍເລາຮຣິມທຸ່ງນາຮນຸ່ງນອງ
ຈັກໝຸພິກເຫັນນຸ່ມບໍ່ສ່ວຍພຸດຜ່ອງ
ເປັນລາກຂອງຂ້າແສ້ວໄໝແກລ້ວເລຍ
ຄໍາເຂົ້າຄ້າງກູຈະຄວ້ານິຈາເຫຍ
ນາຮເສນຍແບ່ນຍື່ນອູ່ພົໍມພຣີມພຣາຍ”
(ຍອດກົ້ມູລູ)

ຕັວອ່າງທີ 2 ນທຍັກຢ່າໃນເຮືອງຫຍກສົງຫັກປະຕິດ

“ກລ່າວຂອນກພັກພຣັດກົງຕຣິຍີສັກຕິດ ຄຮອງໄກຮັກພຣහນຄີຣິນທີ່ຄື່ນອສູວ
ພລາຍທີ່ປ່ອນວົງຄົ່ງພົງຄົ່ງປະບູຮ
ເຊີງໜ້າໝູ້ໝູ້ຊົດເຮືອງຖາທີ່ເຊົ່າ
ກາຍອູ້ຍູ້ຄົງຄາສຕຣາຈາຕີຫາຕີ
ນີ້ນີ້ອ່າຍພລາຍອາວຸຫຼົກສຸດເລີສ
ໄດ້ນີ້ຄູ່ອູ້ຍູ້ເຄີຍຮ່ວມເຕີຍນອນ
ຈຶ່ງຕັ້ງຈິຕົມຈັດປະວັດຫວັງ
ເປົກພຣມແຄນແພ່ນດີນເຂົ້າດີນທອງ
ອາພາຈັກຍັກນີ້ແຄນແທນຈະຄັນ
ນີ້ພຣະສົງຫົນຮັນທີ່ຈາກຄື່ນໄທບ
ເມື່ອພລາດເພີ້ມເສີຍທີ່ຈຶ່ງໜີ້ຫລນ
ເຂົ້າມາພບນບນ້ອມເຈົ້າອນວັງ
ເຮົາເໜື້ນຈິຕົມຈຸນກາຮູ້ລູ້ໄວ້
ເປັນຕາຫຼູກູ່ປັບປາພາຮາຮາ

ສືບຕະກູລສັກກະອສຸວິຍ່
ທຸກປະເທດເທິນເກີດເລີສສັກຕິດຕີ
ຈຶ່ງໄມ້ນີ້ໃກ່ນາຮນາຮານຮອນ
ທ້ວໂລກເສີດເດືອງຂໍ້ອລື້ອກຮະຄ່ອນ
ແຕ່ນຄຣໄມ້ນີ້ທີ່ຈະຄຮອງ
ແຍ່ງບັລລັງກົນຸກເຂົ້າເປັນເຈົ້າອັນ
ໄໝ້ນີ້ອ່າຍຄຣອນຄຣປະປະເທດໄທບ
ຈະບັນຍ້າຍຄື່ນແພ່ນດີນໄໝ້
ເຮືອງກ່າຍໃນພົງສັນຫຼຸງແຍ່ງບັລລັງກົນ
ຕັດເສີບຮັບພື້ນຍາວູຮາຫວັງ
ຂອຳຝາກຝັງພື້ນກ່າຍໄວ້ກັນເຮາ
ແຕ່ງຕັ້ງໃໝ່ສູງສ່າງໜ້ອນພົງຜົ່າ
ນີ້ໃໝ່ເຂົ້າເດືອດຮ້ອນອາທຣໃຈ”

(ຫຍກສົງຫັກປະຕິດ)

2.11 การสร้างบทอภิ

บทอภิ เป็นบทที่ก่อให้เกิดอารมณ์ขัน การสร้างบทอภิกานอกจากต้องอาศัยกลวิธีสร้างอารมณ์ขันแล้วยังต้องอาศัยความรู้หลายด้าน เช่น ภาษา จิตวิทยา ภูมิหลังของตัวละคร สภาพชีวิตของผู้คนและสังคม เป็นต้น

ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายอ้วน ทิพย์วารี มีการสร้างบทอภิที่เหมาะสม ปรากฏมาก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทอภิในเรื่องฟ้าสูงแผ่นดินค้ำ

(เบนราช ยอดทอง หนี พบดานแก่ๆ เสือจึงเข้าไปทักทาย ได้ตาม ดาลือหนีและยอดทอง ว่าเห็นมือนหนีและขอรบ)

เบนราช	...	ตาอุตส่าห์พาสืบเหลือวิสัย
พาไปไหหนหรือตามน้ำลง
นิสัยเสืบหนีอัศว์ย้อมกัดคน
มันดุคันแต่ตาไม่สาวถัว
ดา	...	ตากลัวมันทำไม่ตามน้ำมา
เบนราช	...	ตาเป็นพรานป้าล่าสัตว์หรอนนี
ดา	...	ใช่ แต่เข้าไม่ใช่พรานป้าดอกหรือ
เบนราช	...	ครับ หนนี้ได้เป็นพรานป้าล่าสัตว์
ดา	...	อ้อ นึกว่าเป็นพรานป้าเห็นกัน เห็นได้หนึ่กับเข็มฯ
หนี	...	อี คุนใช้
ยอดทอง	...	อี คุนแก่
ดา	...	อ้อ หุดได้ คนดอกหรือ โถงແທະ คนแก่ๆ ไม่ค่อยดี พลาดไป
(ฟ้าสูงแผ่นดินค้ำ)

ตัวอย่างที่ 2 บทอภิในเรื่องหยกสิงห์ปกาศิต

(พกามาศ ศิษย์สาวของถ่ายอักษรซึ่งสู้รบกับจิรารัตน์ ศิษย์สาวถ่ายกัสสะปะ พูนกับ สีแก้วซึ่งเป็นคนของพกามาศและจิรารัตน์ต่างเชียร์นายของตน และสัญญาภันว่าถ้านายของตน กำกับฝ่ายหนึ่งอย่างไรตนก็จะทำกับอีกฝ่ายอย่างนั้น)

พกามาศ	...	พกามาศพดกโภนใจเข้าตอบ
พูน	...	(ตอบสีแก้ว) ตอบ ตอบ ตอบ

จิรารัตน์ ... จิราลับหลักทันหันเข้าออก

สีแก้ว ... (ถ่องพูน) ถ่อง ถ่อง ถ่อง

พกามาค ... พกามาคฟ้าเท้าเด๊ะเข้าห้อง

พูน ... (เตะสีแก้ว) ปัง ปัง ปัง

จิรารัตน์ ... จิราว่องไวรับจับเท้าติด
แล้วคันพกามาคลงครัวหน้า
สาวจิรากระทึบซ้ำแต่ยังติด

สีแก้ว ... (จับพูนให้ครัวหน้าแล้วกระทึบซ้ำ)

พูน ... พิด พิด พิด

พกามาค ... พกามาคปราดเข้ารับจับพมติด

พูน ... (จับพูนสีแก้ว) ติด ติด ติด
ติดแข็คแม่นไนรัมันไนมีพูนสักเด็น

พกามาค ... ตัวอย่างถุงถึงลากกระชาภพา

จิรารัตน์ ... จิรารัตน์สะบัดหลุดฉุดแล้วผลัก

สีแก้ว ... (ผลักพูนงางขอลัง)

จิรารัตน์ ... ต่างโโนมหักหาญหันนุกเข้าหา

พกามาค ... พกามาคแพลงแรงถุงรา
จับจิราชัคผางไปกลางลง

พูน ... (จับสีแก้วจะชัค)
แข็คแม่นตัวมันหนักอีดาย

(หยกสิงห์ปกาศิต)

ตัวอย่างที่ ๓ บทลอกในเรื่องหยกสิงห์ปกาศิต

(หลังจากพกามาคจับจิรารัตน์ป่าไปเบนราชาเหาะขึ้นประลองถุงทึกันนาง เบนราชบอกรักพกามาค นางกีรกเบนราช พอสน โอกาสเบนราชจึงพกามาคเหาะหนีไป ถ้ายีโภษรัญญะ อาจารย์ของเบนราชเหาะมาถึงที่เกิดเหตุทราบว่าถ้ายีอัลซชิกะต้องการจะแพ้อ่านาง จึงเกิดเรื่องร้าย ขึ้น ถ้ายีโภษรัญญะคำหนินถ้ายีอัลซชิกะพร้อมกับยืนคำขาดให้หยุดการกระทำ แล้วเหาะกลับสำนัก ถ้ายีอัลซชิกะอาชีงปรารภกับพูน)

- อัลลัชชิกะ ... ให้รู้สึกนึงกอดสูญญาณ
เหมือนสิ่งเดียวมาค่าถึงสาวไหก
ดังหนานาหนานีบเจ็บหนักหักอยู่ใน
เขาก็ใจเราเก็บจิตเมื่อคิดครุ
- พูน ... เรายากดังถ่ายดันมันจะดับ (จริงไหน)
- อัลลัชชิกะ ... ให้อับสับกำสรดแสนนอคสู
อีซิษย์สาวเข้ากรรมทำให้กู
ให้เขาคุณมีน้ำดีน่าอย่างใจ
เห็นชาชวยสวายรัวหศักดิ์ลงรักษา
ร่วมรักค่วยศัต្ដคูณเติยผู้ให้ไว
อีเลือดขักษ์ไม่รักษาหนุมดาย
แต่นี้ไปประรายกูไม่เกี่ยว
นึกเสียทีให้วิรามetcасиы
ความตั้งใจไวไม่น้อยจะได้ผลอยกินหนานิยา
ต้องกลับอุดหนาดสิ่นมันบินเดี่ยว
น้อชหรือเจิขวน้ำใจกระไรคี
แม้แต่พงศ์วงศากณาญาติ
ไม่เคยมามาดมุ่งมหาฤทธิ์
- พูน ... จริงๆ
- อัลลัชชิกะ ... จะตามสุขทุกข์กันนั้นไม่มี
เราเสียทรัพกได้ร่พวกในวัง
เขารุ่งคริมนีศักดิ์พักอยู่สุข
เรามีแต่กุญแจพุกพุกพอตั้งหลัง
- พูน ... ไม่เป็นปีหน้าผ่านว่าพัง
- อัลลัชชิกะ ... แม้แต่จังหันฉันแสนนกันดาร
- พูน ... ข่าวสักชามน้ำสักขันเขามันเฉย
ไม่มีเกยพองลาและอาหาร
ไม่เคยให้ได้เห็นมา เช่นทาน
- อัลลัชชิกะ ... นึกเดือดดาลเต็มหนาหนมคนดี
ให้หนักหนานีอเบื้องหน่ายร่างกายเหย

ไม่แคล้วแย้งกับเรื่องไปเมืองมา
ไม่เขินงมงคงท nak loke
อลัชชิกลับคิดว่าอนิจัง
(หยกสิงห์ภาคติด)

3. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทสนทนา

บทสนทนา คือ คำพูดที่ตัวละครพูด トイ้ตอบกัน บทสนทนาที่ดีจะมีลักษณะประการใด ประการหนึ่ง หรือหลายประการต่อไปนี้ประกอบกันคือ “(1) เป็นบทสนทนาที่ช่วยให้เรื่องดำเนินไป คือใช้บทสนทนานี้แทนการเล่าเรื่องหรือบอกเหตุการผ่านทางอย่าง (2) เป็นบทสนทนาที่ช่วยให้แลเห็นนิสัยของตัวละครนั้น ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช้าทำนองที่ว่าสำเนียงออกภาษากรีบงามออกกระถูก (3) เป็นบทสนทนาที่ช่วยให้แลเห็นสภาพสังคมประเพณี วัฒนธรรม การศึกษา สภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับบุคคลนั้นที่กล่าวถึงในเรื่อง”¹

ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายฉิว พิพิธวารี มีการสร้างบทสนทนาที่ดี ซึ่งอาจจำแนกตามคุณลักษณะของบทสนทนาได้ 3 ลักษณะ คือ การสร้างบทสนทนาที่ช่วยให้เรื่องดำเนินไป การสร้างบทสนทนาที่ช่วยให้แลเห็นลักษณะนิสัยของตัวละคร และการสร้างบทสนทนาที่ช่วยให้แลเห็นสภาพแวดล้อมของตัวละคร ซึ่งจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

3.1 การสร้างบทสนทนาที่ช่วยให้เรื่องดำเนินไป

การสร้างบทสนทนาในลักษณะนี้ปรากฏมากในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายฉิว พิพิธวารี ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 บทสนทนาระหว่างเขมราชกับพกามา

เขมราช	...	ตื่นเตอะหน่อนั่นนีธุระจะปรึกษา
พกามา	...	อุ๊ย...อะไนี ไกรนะ
เขมราช	...	ขอไทย หน่อนั่นเอง
พกามา	...	สายฟ้าหรือ ออกไป เข้ามาได้อย่างไร ออกไปปุนะ มิฉะนั้น
เขมราช	...	ครับ ๆ ผิดพลาดประการใด หน่อนั่นทราบและขอรับไทย แต่อกัยหน่อนั่น
ເຄອະ หน่อนั่นนีเรื่องสำคัญจะมากคำปรึกษา

¹ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. วรรณคดีวิเคราะห์. 2529. หน้า 18.

- พกามาค ... แต่ไม่ใช่ที่นี่และเวลาที่นี่
 เบนราช ... หม่อมฉันเห็นว่าสถานที่นี่และเวลานี้เหมาะสมแล้ว โดยเฉพาะเรื่องที่หม่อมฉันจะ
 ปรึกษากับองค์หนูยิง
- พกามาค ... โอหัง มังอาจ ถ้าไม่มีอย่างให้ขัดใจกันกลับออกไปก่อน
 เบนราช ... ทราบได้ที่หม่อมฉันไม่ได้รับแบบความตั้งใจที่หมายมานั่นบอกเรื่องสำคัญต่อ
 องค์หนูยิงแล้ว หม่อมฉันจะไม่ออกไป
- พกามาค ... คนนี้ เหมือนอย่างสายสุนีย์เคยเล่าให้ฉันฟังอย่างนั้นแหล่ะ และก็บ้าจริง ๆ ด้วย
 เบนราช ... องค์หนูยิงกลัวใช่ไหมกับคนนี้
- พกามาค ... ไม่กลัว แต่เกลียด เรื่องอะไรที่เรื่องจะพูด พูดมาเลย
- เบนราช ... ต้องใช้เวลาหน่อยนะครับ คือเรื่องบิดาขององค์หนูยิงที่ตั้งข้อหาว่าฟ้าชาญเบนราช
 ไอลส์เวียงทองผ่านน้ำสาวขององค์หนูยิง พิศราบ
- พกามาค ... เชอร์หรือว่าไครอย่า
- เบนราช ... รู้ครับ แต่ถ้าหม่อมฉันบอก องค์หนูยิงคงหาว่าหม่อมฉันบ้านนั้นแหล่ะ
- พกามาค ... ไครนะ บอกมาซี้
- เบนราช ... นายสายฟ้าสิครับเป็นคนผ่านน้ำสาวขององค์หนูยิง ไม่ใช่เบนราช
- พกามาค ... คนนี้ เอาอะไรมากดู เชอใช่ไหมนายสายฟ้า
- เบนราช ... ครับ แต่ไม่ใช่หม่อมฉันเป็นคนน่า คนที่บิดาองค์หนูยิงจับตัวไว้นั้นถูกแล้ว แต่จะ
 ตั้งข้อหาว่าฟ้าชาญเบนราชมาคิรินิงนั้นผิด
- พกามาค ... จะไม่ให้ฉันพูดว่าเชอพูดเหมือนคนนี้ หรือคุณบ้าอย่างสายสุนีย์บอกฉันไว้แล้ว
 ว่าอย่าถือฉันให้อย่าง แต่เชอคิดว่าที่เชอพูดนั้นถูกต้องหรือ
- เบนราช ... ครับ ถูกต้อง ถ้าหม่อมฉันจะบอกว่าหม่อมฉันคือฟ้าชาญเบนราช องค์หนูยิงยังว่าผิด
 บ้าเต็มที่ องค์หนูยิงก็คงไม่เชื่อ และถ้าบอกว่าคนที่บิดาองค์หนูยิงคุณบังไว้นั้นนิใช่
 ฟ้าชาญไอลส์เวียงทอง องค์หนูยิงก็ว่าหม่อมฉันพูดเท็จ ในตอนนี้
- พกามาค ... ก็ใช่นะสิ
- เบนราช ... ถ้าอย่างนั้นองค์หนูยิงจะคือขรุความจริงวันหลัง
 (ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

จะเห็นได้ว่าบทสนทนานี้ทำให้เรื่องดำเนินไป และทำให้เราเข้าใจเบนราชเป็นคนลึกลับ
 เป็นไอลส์เมืองเวียงทองสัมพันธ์กับสายฟ้า รู้จักสายฟ้า และรู้จักพกามาคเป็นอย่างดี

**ตัวอย่างที่ 2 บทสนทนาระหว่างคณตริปไพบูลย์ พระชิตาจิรารัตน์ และ
เจ้าชายศักดิ์สินชัย**

- ไพบูลย์ ... จักรพงศ์ทรงฟังนั่งยิ้มແimestep
ทำกระแอมอ็คໄไอօຢູ່ໃນສອ (แอน)
ເລືອກດີແລ້ວຫຼືອແກ້ວຕາໃຫ້ບໍານາຕິດຕ່ອ
ຈິරາຮັນ ... ຄະຫຼອ
ໄພນຸລືນ ... ນິໃຊ່ພ່ອຂະຕົດຮັກໃຫ້ກໍາຮັນ
ຈິරາຮັນ ... ທຳໄນມະຫຼອ
ໄພນຸລືນ ... ສັກດີສິນຂໍໃນພະວະສົມສາມພົງສິນໜໍ້ (ນິນະເຈົ້ານະ)
ເຮືອງທຶນຈິງເຮົາປະຈຸບຍໃນຫຼັກສູນ
ພ່ອຂອງເຈົ້າກ້າວກ່າຍໄດ້ກ່ອກການ
ຫັດປະຫາກກໍາແໜງແຍ່ງບັດລັງກໍ
ໃນທີ່ສຸດຈຸດຈົບພັນນໍ້າແລວ
ເປັນຄົນເຄວາຍຫາດີມື່ອພລາດຫວັງ
ຕ້ອງເຮືອນຈາກພັດທະນາກວັງ
ໄປອູ້ຍັງເນື້ອຍັງຂອງພັກພິງ
ຈຶ່ງຕັວເຈົ້າແລ່ກໍ່ຕ້ອງຮ່ອແຮ
ຮວນທັງແມ່ແໜມອັນເຮືອໄນ້ເຖິງວ່າຍັງລື່ງ
ເຮົາໄນ່ປອງຕ້ອງການໂປຣປ່ານຈິງ
ເຈົ້າສູກສິນໜໍ້ໄຈເສື່ອໄມ່ເຫຼື່ອໃຈ
ສັກດີສິນຂໍ ... ພມລູກຫາຍສາຍເຊື້ອເລືອດເນື້ອພ່ອ
ຂອນຮັບຊື່ອກລ່າວຫາວ່າໄຈນ
ຈະໄນ່ທີ່ກຳລັງປິດຕົວເປັນກຳລັງກິດ
ແຕ່ບ່ອໃຫ້ພະອອງຄ່ຽງຕົກຕາ
ພມເລືອດເສື່ອເຊື້ອສາຍໃນລາຍສິນໜໍ້
ເອາສັດຍົງຈິງປັກຍັນສູ່ປິ່ງຫາ
ປຳລາບ້ອງເດີຍວກກີ່ຍົດອອງເຮືອງຂອງປຳລາ
ຂ້າງເອານາປະກອນໄມ່ຈອບກລ

การถูกต้องถ้ามองข้ามเหมือนหามสิทธิ์
 โปรดพินิจคำนึงถึงเหตุผล
 มนุษย์ตัวว่าชั่วติดพิชิตตน
 พลอยเป็นคนเดินดันตกบันได

(หยกสิงห์ปากาศิต)

จะเห็นได้ว่าบทสนทนาที่นี้ช่วยให้เรื่องดำเนินไป บอกให้เราทราบว่าจิรารัตน์กับสักดิ์สินซึ่งรักกัน นางขอให้สักดิ์สินซึ่งมาถูกลักพาตัวไป แล้วช่วยให้เราเข้าใจประวัติความเป็นมารวมทั้งบุคลิกลักษณะของสักดิ์สินซึ่ง

3.2 การสร้างบทสนทนาที่ช่วยให้ແທ່ນລັກນະນິສັຍຂອງຕົວລະຄຣ

การสร้างบทสนทนาในลักษณะนี้ปรากฏมากในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายฉิว ทิพย์วารี ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทสนทนาของยักษ์พระรายประสิทธิ์กับฤๅษีสักกิเวท

(ยักษ์พระรายประสิทธิ์นำลูกสาวมาฝากให้เรียนวิชาภูมิสักกิเวท ต่อมายักษ์พระรายประสิทธิ์ไม่ยอมลูกสาวแต่ไม่พบ เพราะลูกสาวได้ติดตามพระเอกไปพับน่องชาบ ยักษ์พระรายประสิทธิ์โกรธ ต่อว่าฤๅษีสักกิเวทเกิดโศกอกกัน)

พระรายประสิทธิ์ ... เรากำพิดคิดผลควบคุมพิด

เชื้อสนนิพิดตนด้วยมือนพลัดเหลว

อาจารย์พิเศษพลาคนชาติเลว

ลีวนแต่เหลวไหหลทำให้ชั่มมัว

นำลูกพามาเพียรให้เรียนเวท

มิใช่เจตนาให้หน้าผัว

มากรอจัคก็ฟืนตัวสั่นรัว

เข้าตีตัวอาจารย์ท่านหลีกทัน

สักกิเวท ... พระโยคีชื่อน้ำว่าໄอันนี

กฎทำพรีอสักกิที่เมื่อหีหมัน

เขารักชอบลองชักแอบรักกัน

ไม่ใช่หมันดังเบร์งเหมือนเสียงปืน

ท่านจะหักห้ามเรื่องความรัก
ต่อให้รักบองถ้ารักฝ่าฝืน
ตามคือหน้าท่าทางไม่ย่างอื่น
ตกค่าคืนใช้ยามเที่ยวตามวัน

(เกลือจิมเกลือ)

จะเห็นได้ว่าบทสนทนานี้ทำให้เราเห็นลักษณะนิสัยของขักษ์พระสิทธิ์ว่าเป็นกรร
หุนหันพลันแล่น ปากจัด และทำให้เห็นลักษณะนิสัยของถ่ายสักกเวทว่าเป็นกรร ปากจัด แต่มีเหตุผล

ตัวอย่างที่ 2 บทสนทนาระหว่างถ่ายโกญชัญญา ถ่ายอัลลัชชิกะ พูน เท่ง หนูนุ้ย โฉ

โกญชัญญา	...	เราขุดกัน deepest นิมนต์ให้ยกเลิกการเดินร้ายที่กำลังเกิดขึ้นอยู่นี่ ยกเลิก ทุก สิ่งทุกอย่างเป็นอนิจัง เหมือนฝ่ายอ่อนมีไฟ ดูซึ่งท่านอดัชชิกะ ท่านหักห้าม กันด้วยโน้มะ โทสะ ทั้งสองฝ่าย อะไรมันจะเกิดขึ้น มีประโยชน์ใหม่ ถึง ใจจะวิเศษอย่างไร ร่างกายอยู่ยงคงกระพันอย่างไร ก็ต้องตาย ต้องพ่ายแพ้ แก่พระยาเมฆจุราจ กรรมใดที่ท่านทำกรรมนั้นแหลกเหลือออยู่ ใช่ใหม ฉะนั้นเราควรสร้างความดีไว้เพื่อคุ้มครองโลกนี้ไว้ด้วยสัจธรรมที่เรียกว่า ธรรมคุ้มครองโลก มีสองอย่าง อดัชชิกะท่านรู้แล้วหรือยัง หนึ่งคือหิร สองคือโอดปีปะ พระศาสตร์สไว้ว่าคือธรรมที่คุ้มครองโลก หิรคือ ความถาวาย โอดปีปะความเกรงกลัว
อดัชชิกะ	...	ความถาวายมันจะคุ้มครองอะไรได้ ความเกรงกลัวคือความขึ้นมาด้วย ไม่กล้า ไม่สู้ ก็คือคนนี้แพ้จะคุ้มครองโลกได้หรือ แม้แต่ตัวเองก็คุ้มครอง ไม่ได้
พูน	...	จริง ถูก
โกญชัญญา	...	หิรคือความถาวาย ถาวายต่อนาไป ถึงได้เป็นนาไป เป็นกรรมชั่วไม่กล้า กระทำ มีความถาวายแก่ใจตัวเอง และถาวายแก่เพื่อนบ้าน
หนูนุ้ย	...	ถูก

ໂຄງຮັບຜູ້ລົງ	...	ໄອດັບປະການເກຽງກັວ ກລັວຕ່ອບາປ ກລັວຕ່ອສິ່ງຂ້ວຮ້າຍ ໄນດີ ເກຽງກັວ ໄນ ອຫາກໃຫ້ຕັວອັງທັກໄປອໜູນສິ່ງຂ້ວຮ້າຍ ເມື່ອເຮົາມີຮຽນສອງຂ່າງນີ້ໃນຕັວເຮົາ ແລ້ວ ໂກຈະໄມ່ແຕກແຍກ ຈຶ່ງໄດ້ສ້ອງວ່າຮຽນຄຸ້ມຄອງໂລກ
ໜູ້ນັ້ນ	...	ຊົງ
ໂຄງຮັບຜູ້ລົງ	...	ເຮັດວຽກກັນຈ່າຍ ๆ ພົງຈ່າຍ ๆ ບອງຈ່າຍ ຫຼື ຮຽນທີ່ຈະທໍາໃຫ້ມານີ້ສອງຍ່າງ ຄື່ອ ດ້ານເປົ້າປະກົບຕີໄດ້ຕາມຮຽນທີ່ວ່າກີ່ຈະສ່ວຍງານ ຄື່ອບັນຕິ ໄສຮັຈຈະ ບັນຕິ ຄວາມ ອົດທານ ເຮືອງທັງໝາດທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນ ອົດທານຕ່ອງທຸກອ່າງທີ່ກວຽດທານ ທ່ານຄົງເຂົ້າ ໃຈ ອົດທານໄນ້ໃຫ້ກັນອົດ
ໂຄ	...	ຮຽນຂັ້ນນີ້ທີ່ອົດທານແລະທານອົດ ຖຸໄນ່ເອາ
ໂຄງຮັບຜູ້ລົງ	...	ໄສຮັຈຈະ ຄວາມເສົ່າມ ດ້ານເຮົ້າຈັກເສົ່າມ ເສົ່າມຕົວເສົ່າມສັກຕິ ດາວໂຫຼວດ ເສົ່າມມັນກົງຈານ ດ້ານໄໝ້ຮູ້ເສົ່າມກີ່ໄນ້ຈານ
ໜູ້ນັ້ນ	...	ໄອດີໄນ້ຮູ້ຈັກເສົ່າມ
ໂຄ	...	ເປົ່າແຫດລຸ ດາວໂຫຼວດເສົ່າມເຈີ່ມເຈີ່ມຕົວ ໄນທັນເພື່ອນ ເພື່ອນກິນໝາດ ກິນເສົ່າມ ກິນທີ່ທີ່ ເປົ່າແຫດລຸ ໄອເທິ່ງໄດ້ແຫດລຸກິນຂຶ້ນສິດ ປະຫັດ ຖຸແພອມເຫັນແຕ່ ໂຄຮັດແລ້ວ
ໂຄງຮັບຜູ້ລົງ	...	ອັດຊີກະ ສິ່ງທີ່ທ່ານທຳບັນນີ້ດີ ດ້ານເຮົ້າຈັກນໍາໄປໃຊ້ໃນທາງທີ່ດີ ແຕ່ນີ້ຄົນຂອງທ່ານ ຫົວໜ້າທ່ານເອງຂັງເອາໄປໃຊ້ກັນໄນ້ຖຸກ ທ່າຮ້າຍຜູ້ອື່ນ ທ່າຮ້າຍສັງຄນ ກ່ອງຮຽນ ໄນ້ສົງນຸ່ງ ສັງຄນສ່ວນໄຫວ້ຈຶ່ງໄນ້ຮັບຮອງ ທ່ານຕີໃນວັງແນບ ๆ ແຕ່ເປັນ ອັນຕະຣາຍຕ່ອຄົນອື່ນ ໄກ້ທ່ານສ່ວນຮັບຄົນຂອງທ່ານ ມູດກາຣທ່າສົງຄຣາມ ໄກ້ທ່ານຄອນກໍາລັງຈາກຮຽນໄສຮັງສູເສີຍ ມີຄະນິ້ນຂັ້ນເຢີນ
ເຫັນ	...	ຫາກທ່ານໄນ້ເຊື່ອກັນຍັງຈະອວດຕີ ຕື່ອດັນ ເຮົາຈະສາປ່າທ່ານໄກ້ເປັນທິນເສີຍເຄື່ອງວິນ ກີ່ໄດ້
ສະໜ້ວ	...	ທີ່ນີ້ເປັນຖານຍື່ນ ອະໂຫຮອນນະ
ເຫັນ	...	ດ້ານຍື່ນນີ້ແລ້ວໄນ້ເຮັກເໜີອັນກັນຫຼື
ສະໜ້ວ	...	ເໜີອັນກັນນັ້ນແລ້ວ
ໂຄງຮັບຜູ້ລົງ	...	ທ່ານອ້າກຈະເຫັນຄວາມພິນາສຂອງທ່ານຫຼື ນາກທ່ານບັນຍັງຄື່ອງຈຶ່ງອີກ ເຮົາຈະຈັດ ກາຣບັນເຕີກາດ ເມື່ອທ່ານໄມ້ຕ້ອງກາຣຄວາມສົງນໃນໂລກນີ້ກີ່ເຫຼຸ່ງໄກ້ປັບສົງ ໃນໂລກນຽກ ເຮົາໄປແລ້ວ ສວັສດີ

(ຫຍກສິ່ງທີ່ປາສີຕິດ)

จากบทสนทนานี้ทำให้เราเห็นลักษณะนิสัยของถ่ายทอดลักษณะว่าเป็นคนคิดพาล ๆ โจ้ เห็นแก่กิน เท่งแตะสะหน้อนมีอารมณ์ขัน

3.3 การสร้างบทสนทนาที่ช่วยให้แลเห็นสภาพแวดล้อมของตัวละคร

การสร้างบทสนทนาในลักษณะนี้ pragmatics ในวรรณกรรมหนังตะลุงของ นายพิพัฒน์ พิพัฒน์ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 บทสนทนาระหว่างถ่ายทอดลักษณะกับทุน

อัลลัชิกะ	...	จริงเห็นใจฝ่ายนี้ฝ่าย
ทุน	...	ถูกของอาจารย์โกรธรุณรุณ เรายังคงเด่นกันทำไหร ปัดแข้งปัดขา กันทำไหร ไม่กี่วันจะตายกันแล้ว คน ๆ ซึ่งไม่กี่ศั่วเดือน เป็นสูกแมวแล้ว ยังอีกหกเดือน ไม่รู้จักว่าพอ
อัลลัชิกะ	...	เหมือนว่าใครไ้อุปน
ทุน	...	อ้วว่าตัวทำไหร ตัวคิดแล้วคิดอะไร ป้า ๆ ทำ ๆ ทั้งที่ ใครที่ได้อยู่คิดกินคิด กันอื่นทั้งหมด ตัวเองอยู่ภูมิทุกที่คิดหนึ่ง ผ้าห่มก็แค่ปีบคือไม่มีคิดแล้ว บงบุง แทกไม่ที่หันไปทางไหน ไขอีล่อแล้ว
อัลลัชิกะ	...	ไปให้พื้นไป
ทุน	...	พูดกันเหลือ พูดกันให้เข้าใจ จริงไม่จริงนะ ตัวคิดถึง อุํญ ๆ ทั้งวันใครนอน เอาอะไรมาให้กินมั้ง กับที่ป้าคือไปหาเชื้อคันออก ขี้ไม่ออกคืออยาเชื้อคันใน มาหาตัวนี้เหละหา นั่นตัวแลกดะ อีห้านอกมาจ้าไปเข้าพรรคหนูแล้วนะ
อัลลัชิกะ	...	เออ นั่นกะ ทำเจ่า

(หยกสิงห์ปากศิต)

จะเห็นได้ว่าบทสนทนานี้บันทึกสภาพแวดล้อมของตัวละคร คือวัฒนธรรมไว้ทางประการ เช่น การใช้ภาษา การอุปมาเปรียบเทียบ การแต่งกาย

ตัวอย่างที่ 2 บทสนทนาระหว่างดิกกับถ่ายทอดรายณ์

ดิก	...	ใช่แล้ว อีสึกเด่นเหมือน
ถ่ายทอดรายณ์	...	เออแหลก ถูกอีสึกเด่านี่

- ดิก ... ตามใจตัวแหล่ง เดี่ยวสึก เดี่ยวบวช สองสามหน
- ฤาษีนรายณ์ ... แล้วไช่กุลลະ หมึงแสตนกุตະ
- ดิก ... ครับ สวนผักที่ปลูกเต็มไปหมดสวนผลไม้กะจัง และโภนสุดสายตาเป็น
ขั้นด ฯ สวนทุเรียนพันธุ์หม่อนทอง ขณะนี้ ก้านยาว เ酵ะແยะ กำลังออกดอก
เต็มไปทุกต้น จำพวกเปลิงชนุน จำป่าจะงะ นางโรงเรียน ต่อขาไคจัง รวย
พื้น ได้เงินไม่รู้อาทำไหร
- ฤาษีนรายณ์ ... ถูกให้มีเมืองทั้งหมด ได้ช่วยเหลือชาวบ้านที่ยากจนในหมู่บ้านการร้องเรนนี่
แหละ
- ดิก ... ฉี ถ้าตัวอีสึกก์ตามใจตัวแหละ เหนื่อนเขาว่าแหละ คนจะตายของจะแตก
แปลกพิลึก พระจะสึกสุดจะห้าม เพราะกรรมถึง
- ฤาษีนรายณ์ ... (ออก) สึกออกไปทำสวนเสียสักครา
ปลูกถั่วฟักแฟงแตงมะระ
มันสัมปะหลังพันธุ์เผือกมันหลา
- ดิก ... ศินหลังวัดจัจสรรปุกอกกัญชา
แปลงด้านหน้าปุกฝินเพราเดินดี
- ฤาษีนรายณ์ ... ไม่ได้ ฯ ฝินและกัญชาถูกไม่ให้ปลูกเด็ดขาด หมึงรู้ไหมพวกร้าวบ้านคน
การร้องที่เรออยู่กันเวลาเนื้กข้อร้องไม่ให้ใครปลูกฝินกัญชา ให้ปลูกจำพวก
ผักผลไม้ ข้าวโพด ชนวนนี่พวกพ่อค้านำรอดเข้ามาซื้อสินค้าที่เรา ถ้าเรา
ช่วยกันพัฒนาไม่กี่ปีข้างหน้าความเจริญมั่นคงถึงเข้ามายอง พวกร้าวบ้านรู้
สึกว่ารายได้ดีขึ้นมาก
- ดิก ... เพราะตัวเป็นผู้นำ เวลาบวช ไปเที่ยวพูดเป็นพรา瓦ส เที่ยประสางานแนะนำ
นำไปให้มีความคิด มีความสามัคคี
- ฤาษีนรายณ์ ... เออ ถุงสึกนะ (หลบฐานเข้าใจ กลับออกมานี่คนทำไว้ทำสวนธรรมชาติ
นายดิกเรยกฤาษีนรายณ์ที่สึกใหม่ว่าพิตราย พอคีสิงหารามานึ่งวัดคุยกับ
พิตราย นายดิกจึงทราบว่าพิตรายคือกษัตริย์สิงห์น้ำรายนี่แห่งเมืองเทพ
โภกณ)

(หยกสิงห์ปภาคิต)

บทสนทนานี้ช่วยให้แลเห็นสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมหลายประการ เช่น การบวช
การสึก การประกอบอาชีพ การใช้ภาษา การตั้งชื่อ ฯลฯ